

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 4 (335) ЛИСТОПАД

2020

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

№ 4 (335) листопад 2020

Засновано в лютому 1997 року
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник на укових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Наказ Міністерства освіти і науки України № 1188 від 24.09.2020 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол від № 4 від 27.11.2020)

Виходить чотири рази на рік

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Семеріков С. О. – доктор педагогічних наук, професор, Криворізький державний педагогічний університет, професор кафедри інформатики та прикладної математики (Україна)

Заступники головного редактора:

Караман О. Л. – доктор педагогічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», директор навчально-наукового інституту педагогіки і психології (Україна)

Набока О. В. – доктор історичних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри історії України (Україна)

Шехавцова С. О. – доктор педагогічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», декан факультету іноземних мов (Україна)

Відповідальні редактори:

Юрків Я. І. – кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент кафедри соціальної педагогіки (Україна)

Забудкова О. А. – кандидат історичних наук, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», старший викладач кафедри історії України (Україна)

Кокнова Т. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент кафедри романо-германської філології (Україна)

Члени редакційної колегії:

Бабіч В. І. – доктор педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту (Україна)

Власенко К. В. – доктор педагогічних наук, професор, Донбаська державна машинобудівна академія, завідувач кафедри математики та моделювання (Україна)

Глуховцева К. Д. – доктор філологічних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри української філології та загального мовознавства (Україна)

Дмитренко В. І. – доктор філологічних наук, професор, Криворізький державний педагогічний університет, професор кафедри української та світової літератур (Україна)

Заблюцький В. В. – доктор наук з державного управління, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», директор навчально-наукового інституту публічного управління, адміністрування та післядипломної освіти (Україна)

Кобзар О. І. – доктор філологічних наук, професор, Полтавський університет економіки й торгівлі, професор кафедри ділової іноземної мови (Україна)

Кушнірова Т. В. – доктор філологічних наук, професор, Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка, професор кафедри германської філології та перекладу (Україна)

Литвин М. Р. – доктор історичних наук, професор, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, завідувач відділу (Україна)

Лукашевич-Велеба Й. – доктор педагогічних наук, Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської, професор педагогічного факультету (Республіка Польща)

Любимова С. А. – кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет, докторант кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені проф. О. М. Мороховського (Україна)

Михальський І. С. – доктор історичних наук, професор, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», завідувач кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин (Україна)

Моїсєнко О. Ю. – доктор філологічних наук, професор, Національний університет «Києво-Могилянська академія», професор кафедри англійської мови (Україна)

Нефьодов Д. В. – доктор історичних наук, доцент, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, доцент кафедри історії (Україна)

Полулященко Ю. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», директор навчально-наукового інституту фізичного виховання і спорту (Україна)

Прошкін В. В. – доктор педагогічних наук, Київський університет імені Бориса Грінченка, професор кафедри комп'ютерних наук і математики (Україна)

Сасенко В. Г. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», доцент кафедри олімпійського та професійного спорту (Україна)

Священко З. В. – доктор історичних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, професор кафедри всесвітньої історії та методик навчання (Україна)

Си Цзюньцінь – доктор філологічних наук, професор, Ланьчжоуський університет, факультет російської мови та літератури (КНР)

Ткачук В. В. – кандидат педагогічних наук, Криворізький національний університет, асистент кафедри інженерної педагогіки та мовної підготовки (Україна)

Хахула Л. І. – кандидат історичних наук, доцент, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, старший науковий співробітник (Україна)

Юган Н. Л. – доктор філологічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, професор кафедри іноземних мов (Україна)

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

Редколегія „Вісника” приймає статті обсягом від 8 до 12 сторінок через 1,5 інтервал, повністю підготовлених до друку. Рукопис слід надіслати в електронному варіанті на адресу: kafedra.rgf.lnu.press@gmail.com. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) – 3,8 см. Абзацний відступ – 1,00 см.

Статті у „Віснику” повинні бути розміщені за рубриками. Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Через рядок від УДК в лівому верхньому кутку вказуються прізвище та ініціали автора (повністю, шрифт жирний), через кому наступним рядком – учений ступінь, звання, посада, місце роботи; e-mail; ORCID ID (персональний код, який необхідно отримати, заповнивши анкету за посиланням: <https://orcid.org/register>).

Назва статті, друкується через рядок від ORCID, великими буквами (шифр жирний), може містити не більше 10 слів, розкривати сутність проблеми та бути цікавою широкому загалу науковців. Назва статті має бути сформульована одним реченням. У формулюванні назви статті слід уникати скорочень.

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); визначення методики дослідження (сукупність методів дослідження, їх основний зміст, характеристики і показники, які вони фіксують, та одиниці вимірювання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Приклади у тексті роботи подаємо курсивом. Лапки в тексті друкуємо за зразком: „...”; розрізняйте дефіса (-) й тире (–). У тексті статті біля прізвищ вказуємо лише один ініціал.

Посилання на цитовані джерела в тексті оформлюються таким чином: у круглих дужках зазначається прізвище автора, та рік видання роботи (наприклад, Іванов, 2010). Якщо потрібно послатися на декілька джерел, варто перелічувати їх через крапку з комою (наприклад, Іванов, 2016; Петров & Сидоров, 2015; Moore, 2006). Якщо використовуються цитати, статистика тощо, то слід вказати номер сторінки посилання (Афанасьєва, 2016, с. 46; Bruner, 2012, р. 24). Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після заголовку „Список використаної літератури” (без двокрапки) у порядку цитування й оформлюються відповідно до ДСТУ 8302:2015. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Для коректного індексування публікацій наукометричними системами після „Списку використаної літератури” необхідно навести References. Посилання в References мають бути оформлені латиною; для кирилических цитувань слід транслітерувати імена авторів та назви видань; останні також слід навести в англійському перекладі в [ ] з зазначенням мови оригіналу в дужках, наприклад, [in Russian], [in Ukrainian] Назви періодичних видань слід наводити відповідно до офіційного латинського написання за номером реєстрації ISSN. В елементах опису не можна заміняти латинські літери на кириличні. Цитування в References мають бути оформлені за стандартом APA.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 1600-1800 знаків (українською, російською та англійською мовами) із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3–5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу (повністю), домашня адреса; e-mail та номери телефонів (службовий, домашній, мобільний) трьома мовами (українською, російською та англійською).

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2020

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОВОЗНАВСТВА

1. **Калініченко В. І.** Вербальна об'єктивація концептів „FAILURE” і „НЕВДАЧА” в творах сучасної американської та української художньої літератури: перцептивно-когнітивний та регулятивний аспекти 5
2. **Комлик Н. Ю.** Диференційні ознаки сурядності 18
3. **Рябокін Н. О., Шатковський Я. М.** Поняття інструкції, її комунікативне завдання 27
4. **Тишаківа Л. Т.** Компаративний аналіз структурно-семантичних типів англійських та українських прислів'їв і приказок 38

РОМАНО-ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

5. **Биндас О. М.** Стилiстичні функції мовних емотивних вербалізаторів у жіночому романі „Сукня для першої леді” (“Death by Design” by Carolyn Keene) 47
6. **Кобзар О. І.** Особливості запозичень з англійської в німецькомовному глосарії часу пандемії ковід-19..... 59
7. **Любимова С. А.** Динамічна типологія американських соціокультурних стереотипів..... 67
8. **Сизоненко Н. М.** Семантична структура компаративем за об'єктом порівняння (на матеріалі збірки новел М. Дочинця „Хліб і шоколад”)..... 76
9. **Шапівалова Л. В.** Аксиологічно домінантний концепт „Егоцентризм” у французькій фразеологічній картині світу..... 86
10. **Шабас О. А., Шехавцова П. М.** Роль евфемізмів в іспаномовних ЗМІ в комбінації інформаційно-гібридної війни..... 96

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ТА ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

11. **Боклах Д. Ю.** Образ Нью-Йорка в контексті злочинного світу роману М. П'юзо „Хрещений батько” 104
12. **Бровко О. О.** Карта-і-територія сучасної геопоетики: джерела і художня практика..... 113
13. **Голомiдова Л. В.** Новелістика Роберта Музіля: діалог літературної традиції й авторське новаторство..... 121
14. **Крижановська О. О.** „Серапіонові брати” в оцінці критики російського зарубіжжя..... 132

Сизоненко Н. М.,

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавської державної аграрної академії,
м. Полтава, Україна
nataliia.syzonenko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА КОМПАРАТИВЕМ ЗА ОБ'ЄКТОМ ПОРІВНЯННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ НОВЕЛ М. ДОЧИНЦЯ „ХЛІБ І ШОКОЛАД”)

Для художнього тексту використання компаративем (порівнянь, порівняльних конструкцій) має надзвичайну вагу, оскільки письменник у такий спосіб виявляє власне світовідчуття, суб'єктивно-оцінювальне ставлення до фактів та явищ об'єктивної дійсності, образно й експресивно деталізує відмітні ознаки певного образу.

Виникнення компаративем тісно пов'язано з логічними процесами встановлення подібності й відмінності між об'єктами людського буття, вихопленням найяскравіших ознак серед об'єктів, які належать до одних чи різних класів, підкреслення їхньої унікальності. Тому майстри слова часто використовують порівняння для змалювання зовнішності, манери поведінки й мовлення персонажа, його внутрішнього світу. Окрім того, художнє порівняння є інструментом емоційного забарвлення тексту, джерелом продукування цілого спектру асоціацій у сприйнятті читача.

Нині науковці виявляють інтерес до семантики (О. Потєбня, А. Коваль, О. Пономарів, М. Черемісіна), структурної організації порівняння (О. Кунін, С. Мезенін, Б. Томашевський), граматичних аспектів (І. Кучеренко, О. Пешковський, О. Шахматов), стилістичних та емоційних потенцій художнього порівняння (В. Гак, І. Гальперін, А. Коваль), зокрема у перекладознавстві (О. Кунін, Р. Зорівчак, О. Молчко), розглядають компаративем як елемент ідіостилю письменника (Л. Бондаренко, В. Заскалета, Ю. Вороніна) тощо.

Традиційно лінгвісти виокремлюють три конституенти у структурі порівняння: суб'єкт (компарат), об'єкт порівняння (компаратор), ознака, за якою відбувається порівняння (С. Рошко, Л. Прокопчук, К. Мізін та ін.), – які, власне, і стають предметом семантичного аналізу в наукових дослідженнях Ю. Вороніної (Вороніна, 2011), В. Заскалети (Заскалета, 2018), Г. Звягіної (Звягіна, 2015), Л. Коткової (Коткова, 2009), О. Мацько (Мацько, 2009) та ін.

Категорія компаративем у збірці новел „Хліб і шоколад” М. Дочинця (Дочинець, 2018) представлена доволі широко. На разі

мовознавчі дослідження ідіостилю письменника репрезентовані поодинокими розвідками: семантику означальних прислівників та їхню стилістичну функцію схарактеризовано в науковій розвідці Г. Гримашевич (Гримашевич, 2015); локативи, виражені прийменниково-іменниковими конструкціями та прислівниками, проаналізовані Г. Волчанською і Д. Гейко (Волчанська & Гейко, 2018); предметом дослідження Н. Сизоненко (Сизоненко, 2020) стала семантика лексико-семантичної підгрупи власне дієслів мовлення, які уводять слова автора. Це й зумовлює актуальність наукової статті, мета якої – проаналізувати семантичну структуру компаративем за об'єктом порівняння на матеріалі збірки новел М. Дочинця „Хліб і шоколад” як вияв ідіостилю письменника.

Аналіз фактичного матеріалу – компаративних конструкцій у збірці новел М. Дочинця „Хліб і шоколад” за об'єктом порівняння – дав змогу виокремити такі лексико-семантичні поля (ЛСП): „людина”, „жива природа”, „предмети, створені людиною”, „нежива природа”, „сенсорика”, „час”, „демонічні істоти”. Компаративами у корпусах художніх текстів автора є переважно неповторюваними, індивідуально-авторськими, зрідка трапляються традиційні порівняння на кшталт *як на пожежу, як нова копійка*. Окрім найпростіших порівнянь, нерідко письменник використовує розгорнуті порівняння, які розкривають низку ознак предмета зображення або характеризують різні суб'єкти порівняння, як, наприклад: „Асоціювалися з груддю, жінкою” (Дочинець, 2018, с. 11), „Зверніть увагу на очі – мигдалеподібні. Як у Вас” (Дочинець, 2018, с. 102). Подібні компаративні конструкції відносимо до різних лексико-семантичних груп. Деякі компаративами розгортаються в цілісну картину, у якій важко встановити об'єкт порівняння, тому такі конструкції залишаються поза нашою увагою, як, наприклад: „Кажу вам як художник: немає кращої картини, ніж коли двоє – він і вона – довірливо дивляться одне одному в очі і щиро сміються” (Дочинець, 2018, с. 98), „Вони чекають любові, як чекають поживу малі пташенята” (Дочинець, 2018, с. 84).

Розглянемо структуру ЛСП виокремлених нами компаративем на матеріалі збірки новел „Хліб і шоколад”.

ЛСП „людина” утворюють такі лексико-семантичні групи (ЛСГ):

1. Персоніми, представлені такими тематичними групами:

а) назви осіб, зокрема за віковими, родинними, етнічними та гендерними ознаками, назви історичних осіб (*себе, Ви, він, інший/інші, той, усі, чоловік, дитина, діти, малий, дідо, рід, кимак, жінка, мати Тереза*): „Не так їх, як себе” (Дочинець, 2018, с. 112), „Ніхто так не вмів любити, прощати й карати, як діти” (Дочинець, 2018, с. 122), „Зверніть увагу на очі – мигдалеподібні. Як у Вас” (Дочинець, 2018, с. 102), „Пацан, іди сюди, – гукає з віконечка водій і манить мене пальцем, як малога” (Дочинець, 2018, с. 200), „Пес Дуді, кудлатий і сивий, як дідо, піднімає розумні очі, прислухається, що про нього кажуть” (Дочинець, 2018, с. 204), „Вік мій, – посмішкувався старець, –

ще молоденький, як на наш рід” (Дочинець, 2018, с. 250), *„Монашки перевертали мене, як кимака, і перстові хрестики на чоло клали”* (Дочинець, 2018, с. 62), *„Вони, як жінки, завжди приходять тоді, коли їх не чекають”* (Дочинець, 2018, с. 93);

б) за соціальним/тимчасовим статусом, родом діяльності, соціальними зв'язками, станом здоров'я: *королева, римський центуріон, йог, квартирант, тазда, школяр, друзі і подруги, діабетики*. Наприклад: *„То сумирно-проста, як мати Тереза, то монументально-величава, як королева, що цілувала її руки”* (Дочинець, 2018, с. 19), *„А може, тому, що вона горда і неприступна, як римський центуріон?”* (Дочинець, 2018, с. 26), *„... він просиджував одною мірою, як йог, годинами над ріцьким плесом...”* (Дочинець, 2018, с. 45), *„Я довго натирав волосся збитим яйцем і полоскав водою з оцтом, як це робив наш квартирант”* (Дочинець, 2018, с. 218), *„А діда, дітвака, стали чествувати, як тазду, і в церкві дали йому лавицю на крилосі”* (Дочинець, 2018, с. 107), *„Понуривши голову, він прогуляв, як школяр ...”* (Дочинець, 2018, с. 193), *„І легко обходився без неї, як без колишніх друзів і подруг”* (Дочинець, 2018, с. 44).

2. Соматизми, репрезентовані номенами *грудь, соски, палець, п'ять, пори тіла*: *„Асоціювалися з груद्धю, жінкою”* (Дочинець, 2018, с. 11), *„Бо його рядки ніжні й тверді, як дівочі соски”* (Дочинець, 2018, с. 38), *„Усе життя він прожив сам як палець, і мені здається, що туди він іде за теплом жіночих рук”* (Дочинець, 2018, с. 148).

3. Біблеїзми, утворені номенами *Бог, апостол, німб*, наприклад: *„І немає більшого заступника й охоронця, ніж Бог”* (Дочинець, 2018, с. 83), *„Тої ж миті мене, як апостола саван, огорнула ядуча хмара дусту”* (Дочинець, 2018, с. 125).

4. Характерні властивості об'єкта порівняння: *„Говорив він рублено, короткими й холодними, як поцілунок небіжчика, фразами”* (Дочинець, 2018, с. 83), *„І вона прийме таким, яким ти є”* (Дочинець, 2018, с. 109), *„Зверніть увагу на очі – мигдалеподібні”* (Дочинець, 2018, с. 102), *„Боже праведний, як він заволав! Як підрізаний”* (Дочинець, 2018, с. 115), *„І тішився, і сміявся сам до себе, як безмозкий”* (Дочинець, 2018, с. 252), *„Але орлик стояв, як укопаний”* (Дочинець, 2018, с. 235), *„Ми сміємося все дужче й дужче, регочемо, як причучверені, затискаючи одне одному роти, щоб не почувли там, за дверима”* (Дочинець, 2018, с. 10), *„Уже не тим я був – іншим”* (Дочинець, 2018, с. 129), *„Жінки недовірливим поглядом зміряла нас усіх, наче змовників”* (Дочинець, 2018, с. 208).

До ЛСП **„жива природа”** відносимо такі ЛСГ:

1. Флороніми, до яких входять номени на позначення рослин та квітів (*верба, коноплі, коктебельська акація, лоза, ружа*), частин рослин та їхніх плодів (*виноградна ягода, ягоди леанки, каштан, мигдаль, листя, пелюстина маку, поліно*), наприклад: *„Заскрипіло щось у мені, як у старій вербі, хрумкнуло – і подався мій клуб, захляпав у холоші”* (Дочинець, 2018, с. 62), *„Вона має світитися зсередини, як виноградна*

ягода на сонці” (Дочинець, 2018, с. 18), „*Він і сам – як лоза, тонкий, вузлуватий, динамічний*” (Дочинець, 2018, с. 207).

2. Зооніми, серед яких можна виокремити гіпероніми *тварина, звір, звіря, звірки* та гіпоніми *песик, лисиця, білчєня, по-лев'ячому, коні, сарничка, риба, краб, крабик, рак, слимак, миші, щур, мурахи, муха, метелики, мордочки поросят, кістка*. Наприклад: „*Скинуті черевики причаїлись в траві, як дві звірки*” (Дочинець, 2018, с. 74), „*Вчепившись за її рукав, як песик на короткому повідку, труситься ззаду він*” (Дочинець, 2018, с. 51), „*Кисть правої руки, як сонний крабик, спочиває на гальці*” (Дочинець, 2018, с. 64), „*Пише повільно, з насолодою, млосно, по-лев'ячому колихаючи стегнами, налитими гріховним струмом*” (Дочинець, 2018, с. 87).

3. Орнітоніми, серед них гіпероніми *птах, потя* (діал. *пташеня*), *птиця* та гіпоніми *куріпка, кури, курка, курчата, когут*, наприклад: „*Дрібними, як птах, ковтками*” (Дочинець, 2018, с. 32), „*І він затих, принишк, як куріпка, той одчайдушний зарізяка*” (Дочинець, 2018, с. 59).

До ЛСП „*предмети, створені людиною*” входять три ЛСГ:

1. Побутовізви:

а) назви страв, продуктів харчування, напоїв: *вишукана страва, драгли, чоколада, вино, горілка*, наприклад: „*Він бере їх до рук, а вони не даються, течуть крізь пальці, як драгли*” (Дочинець, 2018, с. 173), „*І ось я навмання відкриваю сторінку і читаю, наче п'ю давнє, забуте вино ...*” (Дочинець, 2018, с. 44), „*Споро зцідилися роки – як та солодка і легка тоді горілка*” (Дочинець, 2018, с. 53);

б) предмети одягу, взуття, тканини: *шинеля, черевики, кирзаци, парча, мішковина, онуча*, як-от: „*Очі блищали, як черевики*” (Дочинець, 2018, с. 7), „*... повільно випускав Кастинець дим з рота і тут же втягував його носом, розбухлим і брунатним, як його кирзаци*” (Дочинець, 2018, с. 42), „*Її плечі облило синім сяйвом, а ліфчик мерехтів, як парча*” (Дочинець, 2018, с. 8);

в) назви музичних інструментів, їхніх частин та дотичні до них механічні прилади: *сурма, контрабас, дека скрипок, струна, метроном*, як-от: „*Сонце грало на його ранній залисині, як на мідній сурмі, що кличе шикуватися в ряди*” (Дочинець, 2018, с. 47), „*Це роз'ятрювало наші сердечка так, що вони зачинали шалено стрибати в грудях – від горла до первісної чоловічої зав'язі. Як метроном невідомої грішної радості*” (Дочинець, 2018, с. 121);

г) назви іграшок: *порцелянова лялька, гумова іграшка*, наприклад: „*Може, тому що обличчя в жінок були потруєні лаком і виглядали полив'яними і блискучими, як у порцельованих ляльок*” (Дочинець, 2018, с. 73);

д) назви предметів побуту: *книжка, картина, дзеркало, дзбаник, сковороди, пляшка, мило, мильна бульбашка, шафи*, як-от: „*Крізь примружені очі це – наче картина на полотні*” (Дочинець, 2018, с. 74), „*Її сироміцькі напіврозтулені губи вигнуті, як шийка дзбанника, з якого ось-ось бризне молоде вино*” (Дочинець, 2018, с. 86), „*З нальотом*”

марочності і навіть екзотичності. Як ваші пляшки” (Дочинець, 2018, с. 15);

ж) знаряддя праці: *сокира, грабельки*, наприклад: „*Спіймаю лилика, зварю на нічному молоці при чорній свічці, відберу кісточки, схожі на грабельки...*” (Дочинець, 2018, с. 217).

2. Назви частин споруди, матеріалів для будівництва і под.: *пам'ятник, саркофаг, арматура, кам'яна стіна, парникова плівка*, наприклад: „*Не стійте, як цей пам'ятник*” (Дочинець, 2018, с. 40), „*Олекса підіймав чорний, як арматура, палець і повчав ...*” (Дочинець, 2018, с. 68).

3. Назви транспорту: *карета, віз*, як-от: „*Вона суне широко й плавно, як карета, не озираючись*” (Дочинець, 2018, с. 51).

ЛСП „*нежива природа*” утворюють такі ЛСГ:

1. Назви речовин і матеріалів: *сіль, кришталь, мармур, камінь, віск, яєчний жовток, ртуть, каламуть, жарина, гній, мед, попіл, дим, ґрунт*. Наприклад: „*Колія скам'янілої білосніжної глини, мовби розсипана в давнину чумаками сіль, горбуватими габами пливла у сосновий бір*” (Дочинець, 2018, с. 25), „*Густа і важка, як ртуть, тиша залила узбережжя*” (Дочинець, 2018, с. 143), „*Та й сидіти коло телевізора, як гній невивезений, я не годен*” (Дочинець, 2018, с. 203).

2. Назви явищ природи: *повітря, море, морські корали, джерельце, вода, водяна габа, дощова вода, морозний візерунок, лід, тінь*, наприклад: „*Лише без внутрішньої любові, що для декого – як повітря*” (Дочинець, 2018, с. 16), „*Дивно, але тепер, за пластами років, запахи того літа проступають виразніше, густо і різьблено – як морозний візерунок на склі*” (Дочинець, 2018, с. 120), „*Офіціантка принесла мінералку, відкоркувала, і пляшка ожила, зашуміла, як джерельце*” (Дочинець, 2018, с. 161).

3. Локативи: *прірва, провалля, кротовина, рай*, наприклад, „*І впав я у гріх, як у провалля*” (Дочинець, 2018, с. 56), „*Садовина, як у раю*” (Дочинець, 2018, с. 221).

4. Гідроніми: *Сиваш*, як-от: „*І синьоока – наче два наперстки Сивашу під блідим чолом*” (Дочинець, 2018, с. 58).

ЛСП „*час*” утворюють номінації *завжди, нині, смертний день, в якомусь році, сто років тому, тоді, три тижні, на Великдень, у дитинстві, ніколи*, наприклад: „*У кімнаті загусла тиша. Мертвіша, ніж у той смертний день*” (Дочинець, 2018, с. 29), „*Дід, як завжди, з достойним виглядом сидів на бруківці перед своїм товаром*” (Дочинець, 2018, с. 186), „*Сама ж була, як ніколи, збуджена*” (Дочинець, 2018, с. 244).

ЛСП „*сенсорика*” репрезентоване такими ЛСГ:

1. Запахи: *пахощі*, як-от: „*А вода... буває так, що вода, подібно до рідкісних пахощів, несподівано відтворює в пам'яті давно забуту картину*” (Дочинець, 2018, с. 24).

2. Звуки: *звук розбитого бокалу, дзвін, голос забутого знайомого, звук монет, скрик*, наприклад: „*А сміх на бенкетах був лунким і*

коротким, як звук розбитого бокалу” (Дочинець, 2018, с. 47), „*Огром липової крони нависав над ним, як могутній медвяний дзвін*” (Дочинець, 2018, с. 57) – поєднано ознаки „запахи” і „звуки”.

3. Смак: *ласощі, солоний*, наприклад: „*А губи, губи, схоплені осугою спеки, то видовжуються в тоненькі шнурочки, то витягуються трубочкою, то смачно поглинаються вологим язичком, як спокусливі ласощі*” (Дочинець, 2018, с. 64).

До ЛСП „*демонічні істоти*” входять номени *чорт, бісенята*, наприклад: „*Било мною по камінному воринню, як чорт ноговицями, і в папороть кинуло*” (Дочинець, 2018, с. 62), „*Цифри стрибали перед очима, як бісенята, не піддавалися, попискували материними словами „будеш трійочником – будеш трактористом...”*” (Дочинець, 2018, с. 122).

Отже, у результаті дослідження компаративем на матеріалі збірки новел М. Дочинця „Хліб і шоколад” встановлено, що їхня семантична структура є різною: лексико-семантичні поля „людина” (44 найменування), „жива природа” (44 найменування), „предмети, створені людиною” (36 найменувань), „нежива природа” (32 найменування), „сенсорика” (8 найменувань) репрезентовані трьома–чотирма лексико-семантичними група із подальшим тематичним розгалуженням. Такі ЛСП, як „час” (12 найменувань) та „демонічні істоти” (2 найменування), є однорідними за структурою і не вимагають диференціювання на ЛСГ.

Виокремлені компаративеми за об’єктом порівняння кваліфікуємо як індивідуально-авторські, ідіостильові порівняльні структури, які вимагають подальших досліджень. Перспективними напрямками наступних розвідок вважаємо аналіз компаративем за суб’єктом та ознакою порівняння, визначення їхньої стилістичної функції у художніх текстах автора, зокрема в збірці новел „Хліб і шоколад”.

Список використаної літератури

1. Вороніна Ю. В. Порівняння як елемент ідіостилію Люко Дашвар. *Актуальні проблеми слов’янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст.* 2011. Вип. XXIV, ч. 1. С. 425–433. **2. Заскалета В. П.** Типологія семантичних полів порівняння за значенням об’єкта (на матеріалі роману-колажу Д. Кешелі „Родаки”). *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія.* 2018. Т. 21. № 1. С. 131–141. **3. Звягіна Г. О.** Вияв категорії порівняння у структурі художнього мовлення Григора Тютюнника. *Наукові записки Національного університету „Острозька академія”. Серія: Філологічна.* 2015. Вип. 53. С. 107–109. **4. Коткова Л. І.** Порівняльні конструкції в ідіолекті В. Винниченка. *Науковий часопис. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови.* Вип. 5. К., 2009. С. 217–220. **5. Мацько О. М.** Порівняння як художній засіб у поетиці Романа Скиби. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 8: Філологічні науки (мовознавство і літературознавство):*

Збірник наукових праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 2. С. 99–103. **6. Дочинець М.** Хліб і шоколад. Новели тонкого литва і холодної чеканки. Мукачево: Карпатська вежа, 2018. 263 с. **7. Гримашевич Г.** Означальні прислівники як складова ідіостилу М. Дочинця (на матеріалі роману „Вічник”). *Філологічний часопис*. 2015. Вип. 1. С. 20–25. **8. Волчанська Г., Гейко Д.** Засоби вираження локативності в романі „Карби і скарби” Мирослава Дочинця. *Мова і культура*. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. Вип. 21. Т. II (191). С. 187–191. **9. Сизоненко Н.** Структурна організація та семантика власне дієслів мовлення, які уводять слова автора (на матеріалі збірки новел М. Дочинця „Хліб і шоколад”). *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика: колективна монографія / за наук. редакцією Н. Сизоненко*. К.: Видавництво Ліра-К, 2020. С. 80–90.

References

- 1. Voronina, Y. V.** (2011). Porivniannia yak element idiostyliu Liuko Dashvar [Comparison as an element of Liuko Dashvar's individual style]. *Aktualni problemy slovianskoi filologii. Serii: Lihvistyka i literaturoznavstvo: mizhvuz. zb. nauk. st. – Actual problems of Slavic philology. Series: Linguistics and literature studies*, 425-433 [in Ukrainian].
- 2. Zaskaleta, V. P.** (2018). Typolohiia semantychnykh poliv porivniannia za znachenniam obiekta (na materialii romanu-kolazhu D. Kesheli „Rodaky”). [Typology of semantic fields of comparison by the meaning of the object (as exemplified in the novel-collage „Rodaky” by D. Keshelia)]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho lihvistychnoho universytetu. Serii: Filolohiia – Bulletin of Kyiv national linguistics university. Series: Philology*, 21, 1, 131-141 [in Ukrainian].
- 3. Zviahina, H. O.** (2015). Vyiv katehorii porivniannia u strukturi khudozhnoho movlennia Hryhora Tiutiunnya [Manifestation of the category of comparison in the structure of Hryhir Tiutiunyk's literary speech]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu „Ostrozka akademiia”. Serii: Filolohichna – Scientific notes of National university “Academy Ostozka”. Series: Philology*, 53, 107-109 [in Ukrainian].
- 4. Kotkova, L. I.** (2009). Porivnianni konstruktsii v idiolekti V. Vynnychenka [Comparative constructions in V. Vynnychenko's individual style]. *Naukovyi chasopys. Serii 10: Problemy hramatyky i leksykolohii ukrainskoi movy – Scientific timeline. Series 10: Problems of grammar and lexicology of Ukrainian language*, 5, 217-220 [in Ukrainian].
- 5. Matsko, O. M.** (2009). Porivniannia yak khudozhnii zasib u poetytsi Romana Skyby [Comparison as an artistic tool in the poetry of Roman Skyba]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 8: Filolohichni nauky (movoznavstvo i literaturoznavstvo) – Scientific timeline of National pedagogical university named after M. P. Drahomanov. Series 8: Philological science*, 2, 99-103 [in Ukrainian].
- 6. Dochynets, M.** (2018). Khib i shokolad. Novely tonkoho lytva i kholodnoi chekanky [Bread and chocolate. Short stories of fine founding and cold engraving]. *Mukachevo: Karpatska vezha* [in Ukrainian].
- 7. Hrymashevych, H.** (2015). Oznachalni

pryslivnyky yak skladova idiostyliu M. Dochynetsia (na materialy romanu „Vichnyk”) [Defining adverbs as a component of M. Dochynets’ individual style (based on the material of the novel „Vichnyk”). *Filolohichni chasopys – Phylological timeline*, 1, 20-25 [in Ukrainian]. **8. Volchanska, H., & Heiko, D.** (2018). Zasoby vyrazhennia lokatyvnosti v romanu „Karby i skarby” Myroslava Dochynetsia [Means of expressing location in the novel „Karby and Skarby” by Myroslav Dochynets]. *Mova i kultura – Language and culture*, 21, II (191), 187-191 [in Ukrainian]. **9. Syzonenko, N.** (2020). Strukturna orhanizatsiia ta semantyka vlasne diiesliv movlennia, yaki uvodiut slova avtora (na materialy zbirky romanu M. Dochynetsia „Khlib i shokolad”) [Structural organization and semantics of speech verbs which introduce the narrative comments (as exemplified in the collection of short stories „Bread and Chocolate” by Myroslav Dochynets). *Mova i mizhkulturna komunikatsiia: teoriia ta praktyka: kolektyvna monohrafiia – Language and intercultural communication: theory and practice: a joint monograph* (pp. 80-90). K.: Vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].

Сизоненко Н. М. Семантична структура компаративем за об’єктом порівняння (на матеріалі збірки новел М. Дочинця „Хліб і шоколад”)

Для художнього тексту використання компаративем (порівнянь, порівняльних конструкцій) має надзвичайну вагу, оскільки письменник у такий спосіб виявляє власне світовідчуття, суб’єктивно-оцінювальне ставлення до фактів та явищ об’єктивної дійсності, образно й експресивно деталізує відмітні ознаки певного образу.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що категорія компаративем, доволі широко репрезентована у збірці новел М. Дочинця „Хліб і шоколад”, допоки не стала предметом наукових досліджень. Мета статті – проаналізувати семантичну структуру компаративем за об’єктом порівняння як вияв ідіостилу письменника.

Фактичний матеріал дав змогу упорядкувати компаративем у сім лексико-семантичних полів (ЛСП): „людина”, „жива природа”, „предмети, створені людиною”, „нежива природа”, „сенсорика”, „час”, „демонічні істоти”. До структури ЛСП „людина” входять такі конститuentи: персоніми, соматизми, біблеїзми, характерні властивості об’єкта; ЛСП „жива природа” репрезентоване трьома ЛСГ – флороніми, зооніми, орнітоніми. Структурні компоненти ЛСП „предмети, створені людиною” – ЛСГ побутовізви, назви частин споруди, матеріалів для будівництва, назви транспорту; ЛСП „нежива природа” – назви речовин і матеріалів, назви явищ природи, локативи, гідроніми. До ЛСП „сенсорика” входять три ЛСГ – звуки, запахи, смак. ЛСП „час” та „демонічні істоти” є однорідними за структурою і не вимагають диференціювання на ЛСГ.

Виокремлені компаративем за об’єктом порівняння кваліфікуємо як індивідуально-авторські, ідіостильові порівняльні структури, які вимагають подальших досліджень. Перспективними напрямками

наступних розвідок вважаємо аналіз компаративем за суб'єктом та ознакою порівняння, визначення їхньої стилістичної функції у художніх текстах автора, зокрема в збірці новел „Хліб і шоколад”.

Ключові слова: компаративеми, лексико-семантичне поле, лексико-семантична група, ідіостиль.

Сизоненко Н. М. Семантическая структура компаративем по объекту сравнения (на материале сборника новелл М. Дочинца „Хлеб и шоколад”)

Для художественного текста использование компаративем (сравнений, сравнительных конструкций) имеет чрезвычайный вес, поскольку писатель таким образом раскрывает собственное мироощущение, субъективно-оценивающее отношение к фактам и явлениям объективной действительности, образно и экспрессивно детализирует отличительные признаки определенного образа.

Актуальность исследования состоит в том, что категория компаративем, достаточно широко представленная в сборнике новелл М. Дочинца „Хлеб и шоколад”, пока не стала предметом научных исследований. Цель статьи – проанализировать семантическую структуру компаративем по объекту сравнения как проявление идиостиля писателя.

Фактический материал дал возможность упорядочить компаративеми в семь лексико-семантических полей (ЛСП): „человек”, „живая природа”, „предметы, созданные человеком”, „неживая природа”, „сенсорика”, „время”, „демонические существа”. К структуре ЛСП „человек” входят такие конститuentы: персонимы, соматизмы, библеизмы, характерные свойства объекта; ЛСП „живая природа” представлено тремя ЛСГ – флоронимы, зоонимы, орнитонимы. Структурные компоненты ЛСП „предметы, созданные человеком” – ЛСГ бытовизмы, названия частей сооружений, материалов для строительства, названия транспорта; ЛСП „неживая природа” – названия веществ и материалов, названия явлений природы, локативы, гидронимы. К ЛСП „сенсорика” входят три ЛСГ – звуки, запахи, вкус. ЛСП „время” и „демонические существа” являются однородными за структурой и не требуют дифференцирования на ЛСГ.

Выделенные компаративеми по объекту сравнения квалифицируем как индивидуально-авторские, идиостилевые сравнительные структуры, которые требуют дальнейших исследований. Перспективными направлениями следующих публикация считаем анализ компаративем по субъекту и основанию сравнения, определения их стилистической функции в художественных текстах автора, в частности в сборнике новелл „Хлеб и шоколад”.

Ключевые слова: компаративеми, лексико-семантическое поле, лексико-семантическая группа, идиостиль.

Syzonenko N. M. Semantic structure of comparative constructions by the object of comparison (as exemplified in the collection of short stories „Bread and chocolate” by M. Dochynets)

For a literary text, the use of comparative constructions is extremely important, because, in such a way, a writer shows his own worldview, subjective and evaluative attitude to the facts and phenomena of objective reality, figuratively and expressively specifying the distinctive features of a particular image.

The topicality of the research is determined by the fact that comparative constructions are widely represented in the collection of short stories by M. Dochynets „Bread and Chocolate”, that is why they have become the subject of scientific research. The aim of the article is to analyze the semantic structure of comparative constructions by the object of comparison as a manifestation of the writer’s individual style.

The factual material made it possible to divide the comparative constructions into seven lexical-semantic fields (LSF): „man”, „animate nature”, „man-made objects”, „inanimate nature”, „sensory feelings”, „time”, „demoniac creatures”. The structure of the LSF „man” includes the following constituents: names of personalities, somatisms, biblical expressions, features of the object; the LSF „animate nature” is represented by three lexical-semantic groups (LSG) – names of flora, zoonyms, ornithonyms. The components of the LSF „man-made objects” are the following LSGs: names of everyday objects, names of the parts of a building, the materials for construction, names of transport; the LSF „inanimate nature” – names of substances and materials, names of natural phenomena, locatives, hydronyms. The LSF „sensory feelings” includes three LSG – sounds, smells, taste. The LSF „time” and „demoniac creatures” are homogeneous in their structure and do not require differentiation into LSG.

The distinguished comparative constructions by the object of comparison are interpreted as individually author’s ones and require further research. The analysis of comparative constructions by the subject and feature of comparison, the determination of their stylistic function in the author’s literary texts, in particular in the collection of short stories „Bread and Chocolate” are considered as an advanced research direction.

Key words: comparative constructions, lexical-semantic field, lexical-semantic group, individual style.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2020 р.

Стаття прийнята до друку 28.10.2020 р.

Рецензент – к.філ.н., доц. Тагільцева Я.